

KINNITATUD
Harju maavanema korraldusega

ÕIEND
TEMAATILISE HALDUSJÄRELEVALVE TEOSTAMISE KOHTA
TALLINNA LILLEKÜLA GÜMNAASIUMIS

I SISSEJUHATAV OSA

1. Tallinna Lilleküla Gümnaasium (edaspidi kool) on Tallinna Haridusameti hallatav õppeasutus aadressil Kuldnoka 24, 10619 Tallinn, Harju maakond.
2. Teematilist haldusjärelvalvet (edaspidi järelvalve) teostati koolis Harju maavanema 01.02.2016 korralduse nr 218-k „Temaatilise haldusjärelvalve teostamine Tallinna Lilleküla Gümnaasiumis“ alusel.
3. Järelvalvet kooli õppe- ja kasvatustegevuse üle teostas Harju Maavalitsuse haridus- ja sotsiaalosakonna haridus- ja kultuuritalituse peainspektor Inna Mikli.
4. Järelvalve toimus ajavahemikul 15.02-19.02.2016.
5. Järelvalve prioriteet oli õpilase individuaalsete vajaduste ja võimetega arvestamine õppe- ja kasvatustegevuses, eelkõige uussisserändajate ja välisriigist Eestisse tagasi pöördujate keeleõppe korraldamine. Eesmärk oli hinnata, kuidas on igale õpilasele loodud arenguks vajalik eakohane, turvaline, positiivselt mõjuv ning arendav õppe- ja kasvukeskkond.
6. Järelvalve käigus vesteldi kooli direktori, õppealajuhatajate, tugispetsialistide, õpetajate, hoolekogu esimehe, õpilasesinduse liikmete ning välisriigist naasnud ja uussisserändajatest õpilastega, tutvuti kooli dokumentatsiooni ja õppekeskkonnaga, külastati tunde, võrreldi koolis olevate dokumentide andmeid tegeliku olukorra ja Eesti Hariduse Infosüsteemi (edaspidi EHIS) tehtud sissekannetega.

7. Järelevalve teostamise ajal 15.02.2016 õppis EHISE andmetel koolis 935 õpilast, nende hulgas 10 õpilast, kelle puhul rakendati eesti keele lisaõpet.

II OLUKORRA KIRJELDUS

1. Üldandmed

Tallinna Lilleküla Gümnaasium on Tallinnas Kristiine linnaosas asuv 1975. aastal loodud kool, mis 1999. aastani kandis nime Tallinna 3. Keskkool. Õppeasutuses antakse põhi- ja gümnaasiumiharidust. Avatud on 37 klassikomplekti: 1.-3. klasse on 4; 4.-9. ja 12. klasse 3; 10. ja 11. klasse 2 paralleeli. Pedagoogilisi töötajaid on 70, nende hulgas direktor, 2 õppealajuhatajat, logopeed ja koolipsühholoog, kes täidab ka hariduslike erivajadusega (edaspidi HEV) õpilaste õppe koordineerija (edaspidi HEV koordinaator) ülesandeid.

Kool asub 2009. aastal täielikult renoveeritud hoones, kus on klassid, söökla, aula, raamatukogu, spordikompleks jt vajalikud ruumid. Koolil on turvaline aiaga piiratud õueala, kus asuvad staadion, pallimänguväljakud, algklasside mänguväljak ja õuesõppeklass.

Kooli missiooniks on olla omanäoline, modernne ja turvaline õppeasutus, mis võimaldab hariduse omandamist ning õpilaste võimetekohast arengut nii põhikoolis kui gümnaasiumis. Kooli missioon väljendub tunnuslauses „Teadmiste toel tegusaks“. Visiooniks on olla jätkusuutlik, innovaatiline ja pidevalt arenev õppeasutus, kus ühe asutusena tegutsevad kõikide kooliastmetega põhikool ja gümnaasium ning kus on loodud head võimalused hariduse omandamiseks 1.-12. klassini. Kool on eesmärkideks seadnud vaimsuse, harituse ja eetilise – et koolis hariduse omandanud õpilane on laia silmaringiga, keskkonnateadlik, infoühiskonnas edukas, koostöövõimeline, motiveeritud ja iseseisev õppija, kes väärtustab õppimist ning eneseteostust.

Koolis õpib palju uussisserändajaid ja välisriigist Eestisse naasnud õpilasi, kelle kodune keel ei ole eesti keelt, kes on kakskeelsed või ei oska õppima asudes eesti keelt üldse. Esimesed uussisserändajad asusid koolis õppima 2003. aastal, tegemist oli itaallastega, kes ei osanud eesti keelt. Sellest ajast on koolis pidevalt õppinud õpilasi, kellele rakendatakse täiendavat eesti keele õpet: neid õpetatakse „Eesti keel teise keelena“ ainekava alusel (edaspidi E2) ja neil on täiendavad eesti keele tunnid. Erinevatel õppeaastatel on niisuguste õpilaste arv erinenud, on olnud uussisserändajaid ja välisriigist Eestisse naasnud õpilasi, kes on saanud õppeaasta keskel, ja õpilasi, kes on õppeaasta keskel koolist lahkunud.

Kevadel 2014 oli E2 õpilasi 9, neist õpib praegu koolis 6. Nendest 3 õpib jätkuvalt E2 ainekava alusel. 3 õpilast eesti keeles enam lisaõpet ei saa, nad saavad igapäevase õppetööga hakkama. 1 nimetatud õpilastest on vahepeal mingi aja välismaal õppinud ning siis Eestisse ja Tallinna Lilleküla Gümnaasiumisse tagasi tulnud. 2015. aasta kevadel E2 ainekava alusel õppinud 3 õpilast jätkavad ka käesoleval õppeaastal E2 õppes.

Koolis saab E2 rühmas õppida 3 aastat. Õpilased, kes eesti keelt üldse ei oska või oskavad mõne üksiku sõna, kuuluvad rühma U1, neil on nädalas vastavalt vajadusele 8-12 eesti keele tundi. Teist aastat õppivatele või natuke eesti keelt oskavatel õpilastel on vastavalt vajadusele 4-6 spetsiaalset eesti keele tundi nädalas. Kolmas aasta on üleminekuaasta, õpilased saavad 2 spetsiaalset eesti keelt tundi nädalas.

Käesoleval õppeaastal on koolis 10 õpilast, kes õpivad E2 ainekava alusel. 1 rühm ehk U1 on moodustatud esimest aastat eesti keelt õppivatest õpilastest. Selles rühmas alustas sügisel 3

õpilast, veebruaris lisandus veel 1 õpilane. Kolmandat aastat eesti keelt õppivate laste rühmi U3 on 2, mõlemas on 3 õpilast.

Koolis õpib lisaks eelpool nimetatutele veel väga palju teisest rahvusest ja eesti keelest erineva koduse keelega õpilasi – ligi sada. Osa neist on varem E2 õppes osalenud, osa mitte. Paljud õpilased on enne kooli tulekut käinud eestikeelses lasteaias ja oskavad eesti keelt väga hästi. Mõnel juhul on lapsevanem või õpilane ise rääkinud, et on mõnest teisest rahvusest. Mõnel juhul on asjaolu, et õpilane ei ole eestlane, märgatav tema nime või välimuse põhjal. Kui palju koolis tegelikult erinevast rahvusest õpilasi on, ei ole täpselt teada.

Koolis on äärmiselt hea õhkkond, üksteist toetatakse ja hoitakse. Kõik järelevalve läbiviijaga rääkinud õpilased ja kooli töötajad väitsid, et koolis on meeldiv õppimise ja töö keskkond, et suhted on sõbralikud ja inimlikud. Õpilased ütlesid, et ei ole mingit kiusamist täheldanud ning et kaaslased on sõbralikud ja toredad. Õpetajad ja teised kooli töötajad rääkisid, et kolleegid on toetavad ja heatahtlikud, omavahelised suhted head, juhtkond arvestav ja abistav. Hoolekogu esimees kiitis kooli mikrokliimat ja väitis, et lapsevanema, hoolekogu liikme ja vilistlasena on ta koolis toimuvaga väga rahul. Ka asjaolu, et õpetajad, kes kooli tööle tulnud, on jäänud, näitab, et omavahelised suhted on head ja õhkkond suurepärane.

2. Õpilaste arengu toetamise põhimõtted

Õpilaste arengu toetamise põhimõtteid, ka uussisserändajate ja välismaalt naasnud õpilastega seonduvat, on kirjeldatud kooli dokumentides.

Kooli põhimäärus on kehtestatud Tallinna Linnavalitsuse 23.03.2011 määrusega nr 35. Põhimäärus vastab põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses (edaspidi PGS) kehtestatud nõuetele, kool lähtub õppe- ja kasvatustöö korraldamisel põhimäärusest. Põhimääruse § 12 lõikes 1 on sätestatud, et direktor võib Tallinna Haridusameti juhataja nõusolekul moodustada hariduslike erivajadustega õpilaste klasse ja rühmi, mida põhimääruses sätestatud ei ole. Kuna koolis on aastast 2003 õpetatud uussisserändajaid ja välisriigist Eestisse naasnud õpilasi, kelle kodune keel ei ole eesti keelt, kes on kakskeelsed või ei oska õppima asudes eesti keelt üldse, võiks põhimäärust selguse huvides täiendada ning selles dokumendis E2 keeleõpperühmad U1, U2 ja U3 välja tuua ning nende olemust selgitada.

„Tallinna Lilleküla Gümnaasiumi arengukava 2012-2016“ vastab PGSi §-s 67 kehtestatud nõuetele. Arengukava on avalikustatud kooli veebilehel. Arengukava koostades lähtuti kooli 2007-2010. aasta sisehindamise aruandest ja kooli 2007-2010. aasta sisehindamise aruande nõuniku tagasisidearuandest, Tallinna arengukavast 2011-2027 ning hoolekogu, lapsevanemate, õpilasesinduse ja õppenõukogu ettepanekutest. Arengueesmärgid ja ülesanded aastateks 2012-2016 on antud valdkondade kaupa. Käsitletud valdkonnad on eestvedamine ja juhtimine, personalijuhtimine, koostöö huvigruppidega, ressursside juhtimine, õppe- ja kasvatustöö, turvalisuse tagamine koolis. Dokumendis on sätestatud, et koolis suunatakse kasutama õppimis- ja õpetamismeetodeid, mis arendavad õpilastes koostöö- ja suhtlemisoskust, sallivust, et pööratakse erilist tähelepanu meie-tunde tekkimisele. Õppekavas väidetakse, et *kool on loonud head tingimused uusimmigrantide ja välismaalt saabunud õpilaste integreerimiseks õppetöösse* ning ollakse seisukohal, et õpilasi rikastab multikultuurne õpikeskkond. Muu hulgas on eesmärkideks seatud täiustada tugisüsteemi, dokumenteerida ümarlauavestlused ja kokkulepped, kasvatada oma kooli tunnet, rakendada individuaalseid õppekavu (edaspidi IÕK), et õpilane saaks õppida oma võimete kohaselt.

Arengukava lisaks on õpetajate täienduskoolituskava, kus muu hulgas on eesmärgiks õpilaste individuaalse arengu ja hariduslike erivajadustega ning uussisserändajate ja teisest keelekeskkonnast õpilaste õpetamisega seotud koolitustel osalemine. Õpetajad on niisugustel koolitustel osalenud. Koolis lähtutakse õppe- ja kasvatustöö korraldamisel arengukavas kavandatust.

Üldtööplaan 2015/2016. õppeaastaks kinnitati õppenõukogu 28.08.2015 koosolekul ja lähtub kooli arengukavast. Üldtööplaanis on antud võtmeteemad ja eesmärgid valdkondade kaupa, on olemas tegevused, teostajad, vastutajad ja tegevuste toimumise ajad. Õppeaasta üldeesmärkide seas on õpilaste individuaalse arengu toetamine. Kool lähtub igapäevatoos üldtööplaanist. Näiteks on personalijuhtimise valdkonnas eesmärgiks korraldada algklasside õpetajatele keelekümbeluse algkoolitus, samuti kooli meeskonna osalemine Tallinna Haridusameti korraldatud TEACH-projekti „Kaasava hariduse põhimõtete rakendamine haridusasutustes“. Õpetajad on nimetatud koolitustel osalenud. Õppe- ja kasvatustöö valdkonnas on eesmärkideks toetada õpilase arengut, õpimotivatsiooni ja positiivset enesehinnangut.

Kooli kodukord on kehtestatud direktori 25.01.2016 käskkirjaga nr 1-2/111, eelnevalt on kodukorra kohta arvamuse andnud 10.12.2015 hoolekogu, 08.01.2016 õppenõukogu ja 11.01.2016 õpilasesindus. Alajaotuses „Koolis on keelatud“ on kirjutatud, et keelatud on vaimne ja füüsiline vägivald, kooli juhtkonnaga kooskõlastamata lindistada, pildistada või filmida, kasutada ebasüüdsaid ja solvavaid väljendeid. Alajaotuses „Õpilaste kohustused“ on sätestatud, et õpilane peab suhtuma väärikalt kõikidesse inimestesse ja järgima üldtunnustatud käitumisnorme. Eespool ära toodud sätted väärivad esile tõstmist, sest aitavad vältida koolikiusamist. Alajaotuses „Õpilaste õigused“ on sätestatud, et õpilasel on õigus saada igakülgset õpiabi arenguks ja eneseteostuseks. Alajaotuse „Õpilaste kohustused“ all on punktid 8.4 *hilinenud õpilane võib klassi siseneda aineõpetaja loal* ja 8.5 *õpetajal on õigus hilinenud gümnaasiumiõpilast tundi mitte lubada ja märkida ta puudujaks*, mis sisuliselt on küll õpilaste kohustustega seotud, kuid sõnastuslikult alajaotusse ei sobi. Esile tõstmist väärib kodukorra lisa 2 „Õpilaste tunnustamise korra“ punkt 1.4, mis sätestab, et õpilast võib tunnustada ja tänada *silmapaistva heateo eest*. Kodukord vastab nõuetele, on igapäevase õppetöö korraldamise aluseks ja lähtuvalt PGSi § 69 lõikest 1 kooli kodulehel avalikustatud.

„Tallinna Lilleküla Gümnaasiumi põhikooli õppekava ja gümnaasiumi õppekava 2015-2018“ (edaspidi õppekava) on kinnitatud direktori 25.08.2015 käskkirjaga nr 4.6/119k, eelnevalt on dokumenti arutatud õppenõukogu 16.06.2015, hoolekogu 26.05.2015 ja õpilasesinduse 26.05.2015 koosolekul. Õppekavad on vastavalt PGSi § 69 lõikele 1 avalikustatud kooli kodulehel.

Õppekava peatükis nr 1 on toodud kooli väärtused: innovatsioon ja loovus; hoolivus, sõbralikkus, sallivus; traditsioonid, austus Eesti Vabariigi vastu ja oma rahvuse väärtustamine; säästev eluviis, tervis, turvalisus; ausus; koostöö. Kooli eesmärkidena on välja toodud vaimsus, haritus ja eetilisus. Õppekavas on kirjutatud, et koolis õpib enam kui kümnest rahvusest ja/või riigist pärit õpilasi ja et selle tulemusena on kujunenud eri kultuure kandev, tutvustav ja väärtustav multikultuurne kool. Õpet kavandades ja ellu viies arvestatakse õpilase taju- ja mõtlemisprotsesside eripära, võimeid, keelelist, kultuurilist ja perekondlikku tausta, vanust, sugu, tervises seisundit, huvi ja kogemusi. Õpilastele võimaldatakse mitmekesiseid kogemusi erinevatest kultuurivaldkondadest. Esiletõstmist väärib õppekavas sätestatud vastutuse väljatoomine: *õppimise eest vastutab õpilane, õpetamise eest vastutab õpetaja*.

Õppekava 2. peatükis „Üldpädevused ja nende kujundamine“ on kultuuri- ja väärtuspädevuse puhul seatud eesmärgiks tajuda ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, ühiskonnaga, loodusega, oma ja teiste maade ja rahvaste kultuuripärandiga ning nüüdiskultuuri sündmustega. Sotsiaalse ja kodanikupädevuse puhul on eesmärgiks aktsepteerida inimeste ja nende väärtushinnangute erinevusi ning arvestada neid suhtlemisel. Peatükis 3.6 „Läbivad teemad ja nende käsitlemise põhimõtted“ on sätestatud, et taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaidi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis.

HEV õpilaste õppe- ja kasvatustöö korraldamise aluseks on õppekava lisa „Tallinna Lilleküla Gümnaasiumi hariduslike erivajadustega õpilaste õpe ja selle korraldamine“, mis sätestab, et koolis lähtutakse HEV õpilaste õpetamisel kaasava hariduse põhimõttest ehk üldjuhul õpib HEV õpilane tavaklassis. Kooli tugi- ja õpiabisüsteem on suunatud õpilastele, kelle andekus, õpiraskused, tervises seisund, puue, käitumis- ja tundeeluhäired, pikemaajaline õpest eemalviibimine või kooli õppekeele ebapiisav valdamine toob kaasa vajaduse teha muudatusi või kohandusi õppe sisus, õppeprotsessis, õppe kestuses, õppekoormuses, õppekeskkonnas või taotletavates õpitulemustes. Haridusliku erivajaduse väljaselgitamisel kasutatakse pedagoogilis-psühholoogilist hindamist, erinevates tingimustes õpilase käitumise korduvat ja täpsemat vaatlust, õpilast ja tema kasvukeskkonda puudutava lisateabe koondamist, õpilase meditsiinilisi ja logopeedilisi uuringuid.

Kooli õppekava lisas „Tugi- ja õpiabimeetmed ja nende rakendamine“ on sätestatud, et esmane õpilase erivajaduse märkaja on klassijuhataja või aineõpetaja. Klassijuhataja kogub edasise sekkumise planeerimiseks lisainformatsiooni lapse eelneva arengu, edasijõudmise, huvide, tervisliku seisundi jms kohta lapsevanemalt. Esmalt kasutatakse klassi- või aineõpetaja poolt diferentseeritud lähenemist ja individuaalset juhendamist ainetundides, seejärel suunatakse õpilane konsultatsioonitundidesse. Vajadusel kutsutakse kokku ümarlaud klassijuhataja, aineõpetaja, lapsevanema ja õpilase osavõtul, kus koostatakse edasine tegevuskava ja vajadusel sõlmitakse osapoolte vahel kokkulepped. HEV koordinaator avab õpilasele individuaalse arengu jälgimise kaardi (edaspidi IAK), millele kogutakse õpilase kohta tähelepanekuid. Kaarti täidetakse digitaalselt, sellele on juurdepääs vaid HEV koordinaatoril, klassijuhatajal ja õppealajuhatajal. Koolis rakendatavad tugimeetmed on õpiabirühm logopeedilise abi osutamiseks, õpiabirühm eripedagoogilise abi andmiseks, eesti keele E2 õpe, psühholoogiline nõustamine, kohustuslik järeleaitamistund, täiendav õppetöö, koduõpe ning erispetsialistide uuringu soovitamine, nõustamisele suunamine, sh vajadusel nõustamiskomisjoni. Vajadusel koostatakse õpilasele IÕK. Dokumendi üks peatükk puudutab andekaid õpilasi, jagab andekuse 4 liiki ehk keeleliseks, reaalseks, loominguliseks ja sportlikuks andekuseks ning toob välja erinevate andekuste puhul rakendatavad erinevad meetmed.

3. HEV õpilaste õppe korraldamine

Õpilase erivajaduse märkaja on koolis klassijuhataja või aineõpetaja. HEV koordinaator loeb 1. klassi laste koolivalmiduskaarte ja jälgib lapsi tundides. Logopeed teeb õppeaasta alguses diagnoosiva etteütluse, kasutab teste, vestleb. Kui on erivajaduse kahtlus, avab HEV koordinaator koheselt elektroonilise IAK, millele kogutakse õpilase kohta tähelepanekuid.

IAK on nähtav HEV koordinaatorile, õppealajuhatajale ja klassijuhatajale. Ülejäänud õpetajad täiendavad IAKd, saates oma tähelepanekud klassijuhatajale või HEV koordinaatorile, kes kannab need kaardile.

Koolis töötav õpiabikomisjon - HEV koordinaator, logopeed ja õppealajuhatajad – otsustab kogutud tähelepanekute põhjal, keda õpiabirühmadesse määrata, milliseid meetmeid rakendada. Seejärel pööratakse vanemate poole ja küsitakse nende nõusolekut, koolil on spetsiaalsed pöördumisvormid. Kui vanemad on nõus, määratakse õpilasele meede direktori käskkirjaga.

Igal õppeaastal arutatakse õpiabikomisjonis 2 korral meetmete tulemuslikkust. Kevadel tehakse kõikide HEV õpilaste, ka uussisserändajate kohta kokkuvõtte: arutatakse, kuidas meede on mõjunud ja kas õpilane vajab ka järgmisel õppeaastal abi. Tulemused ja otsus märgitaks nii õpiabikomisjoni protokollis kui ka õpilase IAKsse. Sõltumata kevadisest otsusest vaadatakse õpilased sügisel uuesti üle, neid jälgitakse, logopeedilist abi vajavatele õpilastele tehakse etteütlus. Ja siis otsustatakse, kas tugimeetmeid on vaja rakendada.

Koolis õppis 15.02.2016 seisuga 93 HEV õpilast. Kõige enam, 68, oli kirjutamis-, lugemis- ja arvutamiskasutusega õpilasi. Ajutise õpiraskusega õpilasi oli 30, uussisserändajaid või välismaalt Eestisse naasnud õpilasi 10 ning eesti keelest erineva koduse keelega õpilasi 3. Logopeedilise õpiabi rühmas käis 64 ja eripedagoogilise õpiabi rühmas 34 õpilast. E2 rühma kuulus 10 õpilast. HEV õpilaste andmed olid vastavalt Vabariigi Valitsuse 05.08.2004. aasta määruse nr 26 lõikele 2 EHISesse kantud ja tõesed.

IAK oli avatud kõikidel HEV õpilastel, lisaks veel 2 õpilasel, kelle puhul oli HEV kahtlus, kuid otsust polnud veel tehtud.

Uussisserändajate ja välisriigist Eestisse naasnud õpilaste, kelle kodune keel ei ole eesti keel, kes on kakskeelsed või ei oska õppima asudes eesti keelt üldse, puhul tulevad kooli kõigepealt vanemad, kellelt saadakse lapse kohta informatsiooni, ka teavet keeleoskuse kohta. Mõnikord, kui pere ei räägi ühtegi Eestis ja Euroopas levinud võõrkeelt, vesteldakse tõlgi abil. Seejärel otsustatakse, millises klassis õpilane õppima hakkab: kool on püüdnud korraldada nii, et ühes klassis ei oleks üle 10% uussisserändajatest õpilasi – vastasel juhul jääb ülejäänud õpilastele õpetaja tähelepanu väheks. Kuna koolis on igas klassis 3 või 4 paralleeli, pole õpilaste klassidesse jagamisega probleeme olnud. Seejärel räägitakse uue õpilase tulevaste klassikaaslastega: selgitatakse, kes tuleb, kuidas ta eesti keelt oskab või ei oska, millisest riigist ja millisest kultuuriruumist tulija on. Õpilasele määratakse vabatahtlikkuse alusel klassikaaslaste hulgast tugiõpilane, kes aitab koolimajas kohaneda, näiteks ühest klassist teise jõuda. Tugiõpilaseks soovijaid on enamasti mitu, mõnikord tugiõpilast hiljem vahetatakse – et ka teine õpilane saaks uussisserändajaga tegeleda ja et esimene ei väsiks liialt. Klassikaaslastele selgitatakse, et nad peavad uue kaaslasega eesti keeles rääkima – nii õpib keele kiiremini selgeks.

Uussisserändajatele ja välisriigist Eestisse naasnud õpilastele hakatakse eesti keelt õpetama „Eesti keel teise keelena“ ainekava ehk E2 järgi. Kui uus õpilane eesti keelt ei oska, määratakse ta U1 eesti keele rühma, kus on vastavalt vajadusele 8-12 eesti keele tundi nädalas. Lisaks käib õpilane tavatundides, kus ta jälgib ja matkib teisi õpilasi, püüab kaasa lüüa. Õpetajad kasutavad tema õpetamiseks lisamaterjale, pilte, püüavad õpitavat lihtsustada.

Kui õpilane eesti keelt veidi oskab, määratakse ta keeleoskuse põhjal rühma U2, kus on 4-6 eesti keele tundi nädalas, või rühma U3, kus on spetsiaalseid eesti keele tunde 2. Ka nende õpilaste puhul püüavad aineõpetajad õppetekste lihtsustada ja kasutavad lisamaterjale.

Kõikidele uussisserändajatele ja välisriigist Eestisse naasnud õpilastele koostatakse IÕKd, kus täpsustatakse õpilasele õppetöös rakendatavaid erisusi. IÕKs määratakse ka see, millal, kas õppeaasta või kooliastme lõpuks, saavutab õpilane riikliku õppekava õpitulemused. Kõik õpetajad märgivad oma töökavades, milliseid erisusi nad HEV õpilastele, ka E2 õpilastele, rakendavad. Järelevalve läbiviimise ajal olid olemas nii kõikide HEV õpilaste IAKd kui IÕKd, õpetajate töökavades olid HEV õpilastele kohandatavad erisused märgitud. Kõik IÕKd olid koostatud kooli algatusel.

Koolis töötab 2 õpetajat, kes õpetavad uussisserändaja staatuses õpilastele eesti keelt. Ühel neist on E2 õpilastega 10 tundi: U1 rühmaga 8 ja U3 rühmaga 2. Teisel õpetajal on teise U3 rühmaga 2 tundi. Mõlemad õpetajad on osalenud muukeelsete õpilaste õpetajatele ja keelekümblusõpetajatele mõeldud kursustel ning on tutvustanud oma tööd ise nendele Eesti koolide õpetajatele, kellel on plaanis uussisserändajaid tulevikus õpetada. Lisaks on 1 õpetaja käinud sellel aastal uussisserändajatele eesti keelt õpetavatele õpetajatele korraldatud koolitustel, kuid E2 õpilastele ta veel tunde andnud ei ole.

Üks õpetaja on õpetanud uussisserändajaid alates 2003. aastast. Alguses tegi ta seda vajaduse sunnil, kuid see oli tema jaoks ka uus põnev väljakutse. Teine õpetaja hakkas uussisserändajatega tegelema hiljem. Ka tema väidab, et töö on huvitav ja rikastav.

Õpetajad kasutavad keelekümblusklasside ja keeltekoosõppimise õpikuid ja abimaterjale ning Mart Rannuti spetsiaalset õpikut. Õppematerjale on õpetajad leidnud ka Internetist, kuid palju õppevahendeid on nad ise teinud. Täiuslikku õppekomplekti ei ole, sest õpilased on väga erinevad: erinevatest kultuuriruumidest, erinevas vanuses, erineva edasijõudluse, motivatsiooni ja võimetega. Keelekümblusklassist erineb õpetajate sõnul töö seetõttu, et õpetaja tegeleb väikese grupiga ning grupp ei ole püsiv: õppeaasta jooksul on nii uusi liitujaid kui ka lahkujaid.

Järelevalve läbiviija vaatles E2 õppetunde. Kõikides rühmades olid erinevad õpilased erinevatel tasemetel. Kõige raskem oli õpetajal U1 rühmaga, sest klassis oli 4 erineva edasijõudlusega õpilast, neist üks õpilane oli saabunud alles veebruaris ega osanud veel üldse rääkida. Õpetaja suutis kõikidega tegeleda, kuid tunnistas, et tal on raske. Õpilased õppisid kõikides rühmades püüdlikult ja nende edasijõudlus oli väga hea. Näiteks sügisel kooli tulnud õpilased, kes tulles ei osanud üldse eesti keelt, said küsimustest aru ja suutsid kenasti vastata. Nad väitsid, et neile koolis meeldib, et nad on leidnud uusi sõpru ja et kaasõpilased suhtuvad nendesse hästi. Nad rääkisid, et õpetajad on abivalmis ja sõbralikud.

Järelevalve läbiviija vaatas uussisserändajatest õpilasi erinevates ainetundides. Vaadeldud klassides oli ka niisuguseid õpilasi, kelle uussisserändaja staatus oli lõppenud, ja niisuguseid, kes olid käinud eestikeelses lasteaias, oskasid keelt väga hästi ega olnud kunagi E2 õpilased olnud, kuigi oli ilmne, et nad ei ole eestlased. Õpilased, kelle uussisserändaja staatus oli lõppenud, töötasid tunnis kaasa ja rääkisid korralikult eesti keelt. Ka need, kes ei olnud kunagi E2 õpilased olnud, töötasid tunnis usinalt ja rääkisid eesti keelt hästi. Logopeedi sõnul praegu ükski endine E2 õpilane logipeedilisse õpiabirühma ei kuulu, kuid vajaduse korral on selline võimalus olemas. 2 uussisserändajast või välismaalt Eestisse naasnud õpilast osaleb

eripedagoogilise õpiabirühma töös. 2 endist E2 õpilast, kes kooli tulles eesti keelt ei osanud, on õppealajuhataja sõnul jõudnud gümnaasiumi ja saavad hästi hakkama.

Järelevalve läbiviija rääkis E2 õpilaste klassi- ja aineõpetajatega. Selgus, et õpilased saavad tundides hakkama. Nii aine- kui klassiõpetajad peavad siiski E2 õpilastega vaeva nägema: nad koostavad niisugustele õpilastele erinevaid ülesandeid, kasutavad pildimaterjali, selgitavad, lihtsustavad. E2 õpilased vajavad ülesannete lahendamiseks ka rohkem aega. Kui õpilastel on õpitava omandamine raskendatud, osalevad nad konsultatsioonitundides. Näiteks rääkis matemaatikaõpetaja, et üks U3 rühma õpilane käib konsultatsioonitunnis, sest ta on eelmises elukohariigis õppinud teistsuguse õppekava järgi. Konsultatsioonis tegeleb õpetaja õpilasega individuaalselt, seletab tunnis õpitava üle, õpetab lisaks seda, mida õpilane varem teises riigis õppinud ei ole.

1 õpilane käis Rajaleidja Keskuses nõustamisel: õpilasel oli õpiraskusi nii Eestis kui eelmises elukohariigis. Kooli töötaja sõnul Rajaleidja Keskuse spetsialistid õpilast aidata ei osanud. Õpilane suunati nõustamiskomisjoni, nõustamiskomisjon soovitas B-võõrkeelest loobuda. Kuid õpilase vanem oli juba varem B-võõrkeelest loobumise avalduse teinud. Õppealajuhataja sõnul õppis varem koolis üks perekond, kes oli eluga Eestis ja koolis pakutava õppega väga rahul. Kuna pere üks laps oli erivajadusega ja Eestis abi ei saanud, kolis perekond teise riiki.

Vaid üks õpilane, kellest seoses Raaleidja Keskuses abi otsimisega eespool kirjutatud, on B-võõrkeelest loobunud. Kooli õppealajuhataja sõnul on B-võõrkeelega seonduv keeruline, sest õpilane on vaid 3 aastat uussisserändaja staatuses. Näiteks kui õpilane tuleb Eestisse ja saab uussisserändaja staatuse 4., 5. või 6. klassis, lõpeb nimetatud staatus siis, kui õpilane lõpetab vastavalt 6., 7. või 8. klassi. Seega peaks ta siis vastavalt 7., 8. või 9. klassis B-võõrkeelt õppima hakkama. Kuidas niisugune laps, kes varem seda võõrkeelt õppinud pole, edasi õpib, pole seadustega reguleeritud. Seetõttu vanemad ka ei julge B-võõrkeelest loobuda. Õppealajuhataja arvates peaks niisugused õpilased vabastama B-võõrkeelest põhikooli lõpuni. Eriti raske on lastel, kelle elukoht oli varem väljaspool Euroopat ja kes ei oska inglise, saksa ega vene keelt, mida koolis võõrkeelena õpetatakse.

Koolis on uussisserändajale toeks E2 rühma eesti keele õpetaja ja klassijuhataja. Kuid oma muredega pöörduvad need õpilased ka koolipsühholoogi poole. Sageli on mureks koduigatsus, samuti perede purunemisega seotud probleemid. Uussisserändajate hulgas on psühholoogi poole pöördujate protsent umbes samasugune kui teiste õpilaste seas. Õppealajuhataja tegeleb samuti E2 õpilastega: suhtleb pidevalt, uurib, kuidas neil läheb ja kas on abi vaja. Õppealajuhataja korraldab uussisserändajatest õpilastele laagreid ja ekskursioone, osalemise tingimuseks on, et räägitakse vaid eesti keeles. Iga E2 õpilane võib niisugustele üritustele 1 eesti sõbra kaasa võtta. Üritused on E2 õpilaste ja nende kaaslaste hulgas populaarsed.

Koolis on erinevatest rahvustest õpilasi, koolikeskkond on multikultuurne. Korraldatakse rahvuspäevi ja -nädalaid. Eesti tähtpäevi ja kombeid käsitledes räägitakse alati, kas ja kuidas tähistavad sarnaseid tähtpäevi klassi teisest rahvusest õpilased, võrreldakse erinevaid kombeid, tuuakse välja sarnasusi ja erinevusi. Nii õpilaste kui õpetajate sõnul on teistest rahvustest õpilaste olemasolu rikastav ja huvitav.

Koolis ei õpetata ühegi rahvuse keelt ega kultuuri, sest ühestki rahvusest ei ole 10 õpilast. Varem õpetati itaalia keelt ja kultuuri. Seda oli kooli töötajate sõnul keeruline korraldada, sest

Haridus- ja Teadusministeeriumil ei olnud võimalik õpikute-vihikutega aidata, ka saatkonnast ei saanud abi. Lõpuks tõi üks perekond vajalikud õpikud Itaaliast ise. Õpetama asus selle perekonna vanaema, kes oligi ametilt õpetaja. Kooli töötajate sõnul oleks õpetajate ja õppematerjalidega varustamisel abi vaja, vastasel juhul ei tule koolid õpilaste keele ja kultuuri õpetamisega toime.

Kooli töötajate sõnul on uussisserändajate õpetamisel raskuseks ka rahadega seonduv, sest eraldatavad rahad ei võimalda uussisserändajatele nii palju eesti keelt õpetada, et nad keele selgeks saaksid. Praegu koolis rakendatav tundide arv on niisugune, mis võimaldab õpilastel keele selgeks saada ja kiiresti integreeruda, kuid kool rahastab osasid tunde omavahenditest ning see tekitab raskusi.

III KOKKUVÕTE

Tallinna Lilleküla Gümnaasiumis õppis järelevalve teostamise ajal 15.02.2016 EHISE andmetel 935 õpilast, avatud oli 37 klassikomplekti, pedagoogilisi töötajaid oli 70.

Koolis on 2003. aastast õppinud uussisserändajaid ja välisriigist Eestisse naasnud õpilasi, kelle kodune keel ei ole eesti keelt, kes on kakskeelsed või ei oska õppima asudes eesti keelt üldse. Neid õpetatakse „Eesti keel teise keelena“ ainekava alusel ja neil on täiendavad eesti keele tunnid. Õpilased, kes eesti keelt üldse ei oska, kuuluvad rühma U1, neil on nädalas 8-12 eesti keele tundi. Teist aastat õppivatel või natuke eesti keelt oskavatel U2 õpilastel on 4-6, kolmandat aastat õppivatel ehk U3 õpilastel 2 spetsiaalselt eesti keelt tundi nädalas. Käesoleval õppeaastal õpib E2 õppekava alusel 10 õpilast: U1 rühmas on 4, kahes U3 rühmas kummaski 3 õpilast. Lisaks õpib koolis palju teisest rahvusest ja eesti keelest erineva koduse keelega õpilasi, kellest osa on varem E2 õppes osalenud.

Järelevalve läbiviijaga rääkinud õpilased ja kooli töötajad väitsid, et koolis on meeldiv õppimise ja töö keskkond, et suhted on sõbralikud ja inimlikud, üksteist aidatakse ja toetatakse.

Õpilaste arengu toetamise põhimõtteid, ka uussisserändajate õpetamisega seonduvat, on kirjeldatud kooli dokumentides: põhimääruses, arengukavas, üldtööplaanis, kodukorras, õppekavas. HEV õpilaste, ka uussisserändajate õppe- ja kasvatustöö korraldamise aluseks on õppekava lisad „Tallinna Lilleküla Gümnaasiumi hariduslike erivajadustega õpilaste õpe ja selle korraldamine“ ning „Tugi- ja õpiabimeetmed ja nende rakendamine“. Nendest dokumentidest ka lähtutakse. Kuna uussisserändajaid on õpetatud aastast 2003, võiks niisuguste õpilaste ja E2 keeleõpperühmade olemasolule viidata ka kooli põhimääruses.

Õpilase erivajaduse märkaja on koolis klassijuhataja või aineõpetaja. HEV koordinaator loeb 1. klassi laste koolivalmiduskaarte ja jälgib lapsi tundides, logopeed teeb õppeaasta alguses diagnoosiva etteütluse, vestleb. Erivajaduse kahtluse korral avab HEV koordinaator elektroonilise IAK, millele kogutakse õpilase kohta tähelepanekuid. Koolis töötav õpiabikomisjon otsustab kogutud tähelepanekute põhjal, keda õpiabirühmadesse määrata ja milliseid meetmeid rakendada. Igal õppeaastal arutatakse õpiabikomisjonis 2 korral meetmete tulemuslikust.

Koolis õppis 15.02.2016 seisuga 93 HEV õpilast. Kirjutamis-, lugemis- ja arvutamiskeskusega õpilasi oli 68, ajutise õpiraskusega õpilasi 30, uussisserändajaid või välismaalt Eestisse naasnud õpilasi 10 ning eesti keelest erineva koduse keelega õpilasi 3. Logopeedilise õpiabi

rühmas käis 64 ja eripedagoogilise õpiabi rühmas 34 õpilast. E2 rühma kuulus 10 õpilast. IAK oli avatud kõikidel HEV õpilastel ja 2 õpilasel, kelle puhul oli HEV kahtlus.

Kõikidele uussisserändajatele ja välisriigist Eestisse naasnud õpilastele koostatakse IÕK-d, kus täpsustatakse õpilasele õppetöös rakendatavaid erisusi. Õpetajad märgivad ka oma töökavades, milliseid erisusi nad E2 õpilastele rakendavad. Järelevalve läbiviimise ajal olid olemas nii kõikide IAKd kui IÕKd, õpetajate töökavades olid kohandatavad erisused märgitud. Kõik IÕKd olid koostatud kooli algatusel.

Koolis õpetab uussisserändaja staatuses õpilastele eesti keelt 2 õpetajat, mõlemad on osalenud muukeelsete õpilaste õpetajatele ja keelekümlusõpetajatele mõeldud kursustel. Järelevalve läbiviija vaatles uussisserändajate spetsiaalseid eesti keele tunde. Kõik õpilased töötasid püüdlikult, said küsimustest ja tööülesannetest aru, vastasid eesti keeles. Vaadeldud ainetundides töötasid nii praegused kui varem E2 staatuses olnud õpilased koos teistega, rääkisid eesti keeles, said ülesannetega hakkama.

Vajadusel käivad uussisserändajad konsultatsioonides, 2 osales eripedagoogilise õpiabirühma töös. Vaid 1 õpilane on B-võõrkeelest loobunud. Õppealajuhataja sõnul on loobumine keeruline, sest õpilane on ainult 3 aastat uussisserändaja staatuses ja kuidas B-võõrkeele õppimine hiljem toimub, on reguleerimata. Õppealajuhataja arvates peaks niisugused õpilased vabastama B-võõrkeelest põhikooli lõpuni.

Koolis on uussisserändajale toeks E2 rühma eesti keele õpetaja, klassijuhataja, koolipsühholoog, õppealajuhataja, tugiõpilased. E2 õpilaste sõnul neile koolis meeldib, kaasõpilaste ja õpetajate sõnul on teistest rahvustest õpilaste olemasolu rikastav ja huvitav.

Kooli töötajate sõnul ei võimalda eraldatavad rahad uussisserändajatele nii palju eesti keelt õpetada, et nad keele selgeks saaksid.

V ETTEPANEKUD KOOLI DIREKTORILE

1. Täiendada kooli põhimäärust, kirjeldada selles dokumendis uussisserändajate olemasolu ning nende õpetamise ja kasvatamisega seonduvat, ka keeleõpperühmi.

VI JÄRELEVALVE TEOSTAJA

/allkirjastatud digitaalselt/

Inna Mikli
Haridus- ja kultuuritalituse peainspektor
Haridus- ja sotsiaalosakond
Harju Maavalitsus

Õiend edastatud: Haridus- ja Teadusministeerium
Tallinna Linnavolikogu
Tallinna Linnavalitsus

hm@hm.ee
infopunkt@tallinnlv.ee
lvpost@tallinnlv.ee

Tallinna Lilleküla Gümnaasium lillekyla@lillekyla.edu.ee